

illiri. Creu Schmoll que els sufixos hispànics en *-sk-* d'origen indoeuropeu poden explicar-se de la mateixa manera⁹ que els lígurs. I malgrat tot, no creu que hi hagi una dependència immediata entre els sufixos lígurs i els hispànics. A Hispània la contracció ha estat sols esporàdica, mentre que en lígur sembla acomplerta ja des del temps dels primers testimonis que poseïm. No vol negar amb això Schmoll que tal o tal altre nom hispànic amb sufix *-asc-* pugui realment provenir de Ligúria. Podria ser que aquests noms haguessin estat importats ja amb la forma contracta, però tampoc seria inversemblant que *-asiko-* hagués sofert a la nostra Península una contracció paral·lela, si bé independent, a la experimentada en territori lígur.

Veiem, per tant, que el sufix *-asco* pot haver pertangut també a alguna modalitat indoeuropea. En aquest cas, hem de pensar que la seva presència a Hispània pot ser imputable a l'estrat lingüístic aportat pels soroptapes, poble que sembla haver tingut un paper fonamental en la indoeuropeització dels lígurs.

Passem ara a considerar una qüestió decisiva per al problema etimològic plantejat per *Benasc*: és *Ben-* un element inicial conegut en les llengües indoeuropees? En Coromines, en un article de l'any 1973, deia que ho era en cèltic: «Si mantenint l'on voluait se contenter de dire que *Ben-* était une racine celtique bien connue, je serais tout disposé a l'admettre: *Benacos*, *Benarnum*, *Benesse*, *Be(n)naventa* (*-Bannaventa*), *Benague* dans l'Ariège, *Benac* dans les HPyr. etc., fourniraient un appui suffisant pour accepter l'aspect celtique de cette initiale» (p. 207). Al comentar aquesta cita amb Terrado l'any 1991, Coromines declarà haver usat, parlant impròpiament, el mot «racine», quan convenia parlar simplement d'element inicial. Va assenyalar aleshores amb raó el mateix Coromines que una *arrel* és un element lexicològic (leximòrfic) amb un funcionament conegut i un significat identificat, i va cridar l'atenció sobre el fet que els elements indoeuropeus adduïts en el present paràgraf per Terrado a fi de justificar el *Ben-* de *Benasc* no permeten parlar d'una *arrel*; es tracta d'un aplec d'elements heterogenis i heterosemàntics.

Vegem tot seguit aquests elements: Pokorny (cf. *IEW*, p. 96) tracta d'un i.e. *bend-*, *bnd-no-* reconstruït amb l'ajut de diverses paraules cèltiques i germàniques que tenen significats com 'puntiagut', 'corn', 'estaca', 'clau', 'penis', 'cim', 'lloc eminent'. Són tots aquests significats ben adequats per a noms toponímics. Pokorny menciona el cas del *lacus Benacus* «wenn für *Bennacus*, 'der Gerhörnte' (Sirmione), aus **benno-* (idg. **bend-no* oder **bnd-no-*)». Però tenim encara altres possibilitats dintre del món indoeuropeu.

La forma documental *Vindasca*, corresponent al *Véna-sque* de Carpentras, podria suggerir un ètmon com **Vindasco*, basat en el cèltic *VINDOS* 'blanc' (cf. per aquest Coromines, *Tópica Hespérica* II, p. 230); no estaria això en contradicció amb la realitat geogràfica d'aquella vall, la més nevada de tot el Pirineu, i l'evolució *VINDO-* > *Ben(o)-* és perfectament possible. És clar que potser seria millor cercar una relació amb

topònims pirinencs com *Coma-les-Bienes* o *La Biena*, a la vall de Boí. El nom es repeteix en diverses valls pallareses i ribagorçanes i fins en el del poblet a Cerdanya *Bena*. J. C. relaciona tot això amb el cèltic *BENNA* 'clot, concavitat, recipient a manera de cove o cistella, banasta' (cf. *Top. Boí*, s. v. *Biena* i art. *Bena* supra).

I, per què no pensar també en l'arrel *uen-*, *uenə*, que ha donat entre altres el nom del poble vènet i el de la deessa de l'amor *Venus*? És un element molt important dintre del lèxic indoeuropeu (cf. Pokorny, *IEW*, pp. 1146-1147). Està ben testimoniada per l'índic antic, el venètic, el llatí, el cèltic, l'hitita i les llengües germàniques i significa l'afany per heure quelcom, el desig, l'amor. Qui sap si la vila de Benasc, situada en un enclau estratègic privilegiat, no seria 'la desitjada', la que els antics pobladors indoeuropeus intentaríen dominar per tal d'assegurar-se la permanència enmig de pobles pre-existents i ètnicament molt distints.

En total i síntesi: els diversos elements mencionats —*bend-*, *vindo-*, *uen-*— no ens donen dret a parlar d'una «arrel indoeuropea». El que hi ha aquí és una polifonia de mots disperss. Però aquesta té una utilitat: indica que no ens manquen agafadors per a explicar per l'indoeuropeu l'element inicial de *Benasc* [10].

En resum, donen suport a la hipòtesi d'un origen ibero-basc la terminació del nom, l'element inicial i la seva localització en una zona sembrada de vestigis bascoïdes. L'assignació a un altre estrat lingüístic és també possible, si atenem a l'existència en llengües indoeuropees d'un sufix i d'un element inicial que podrien explicar el nostre topònim. I la zona de Benasc no manca de relíquies sorotàptiques, puix que ens trobem en el terreny del mot *garanta* (cf. *DECat* II, 562a31). X. T.

¹ Joan Coromines va assignar el parlar de Benasc a la zona de parlar mixt amb fortes afinitats aragoneses, però fent-hi les oportunes observacions, a fi d'evitar que la seva postura fos mal interpretada. No volem donar peu a tergiversacions i per això reproduïm aquí el que va dir a «Els noms dels municipis de la Catalunya aragonesa», en *E.T.C.* II, 48: «La dificultat de definició es redueix a un nombre molt escàs de pobles, de parlar veritablement mixt. Aquests són Benasc, amb algun poble immediat, i més al Sud Jusseu, Alins i algun altre; d'altra banda diversos pobles de la vall mitjana de l'Isàvena (Llaguardes, Güel, Merli i la rodalia de Roda), i més avall Aler, Calassanç, Açañui i Sant Esteve de Llitera. Com que la proporció dels trets catalans i aragonesos varia lleument dels uns als altres d'aquests pobles, és possible realment de fixar una frontera lingüística detallada, atribuint, com he fet, els primers al castellà i els del segon grup al català. Però cal reconèixer que dins aquesta zona autènticament mixta tota repartició entre els dos idiomes té alguna cosa de subjectiu o almenys de discutible, i que tant el lingüista que volgués atribuir tota aquesta zona mixta al català com el que la posés sen-